

ХАҒЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Сонуннар

"ТУЛЛУКЧААН" УҢУЙААНГА ПОВАРДАР СЕМИНАРДАРА

Кини чөл туруктаах, олош, доруу-
буянта чэтин-чэбик сыдыра кини
аһыыр аһыттан улахан ту-
тулуктаах "Тулукчаан" уһуяан коллективна
(сэб. Т.И.Фремона) 2006 сыттан оро сайдар
эйгэтин тэрийишэ айааны алаахтык үлэти-
ир. Тыа сирин усуллубуйуһулар, климатылар,
дьонуу өйүтөр-санаатылар, үйүлүтүрүтөр сөн
түбүлөр тохус эйгэстэх "Баладан" бырайыак
үлэстэ сыдыаллар. Бу бырайыак ситиһини-
лаахтык көмүсүнэн, республикатаары экспе-
риментальнай плаэмдака статуһун ылыбта.
Сахабыт сирин бастакы Президент М.Е.Нико-
лаев, тымсыр уус Б.Ф.Неустроев - Мандар
Уус, Японияттан Окадо Такэси "Тулук-
чаанга" ыалдьыттаабыттары, Yohko
Yuzutsumi, Сунтаартан оро саттары
үйүлүтүтүрүтүр кэлэн уопут атастаһан
барбыттара "Баладан" бырайыак
тохус эйгэтигини сэттик эйгэри ас-үөл
пуума баар. Бу эйгэри аналлаах семина-
р-практикум муус устар 29 күнүгүр
буолла. Уһуяан повардарыгар анал-
лаах миннык дьаһал аая бастаан ы-
тылыһына. Семинар темата "Доруу-
бай аһылык оро күнүсүрү мөнүсүтүр
суолтата". Маана алта уһуяан: "Кы-
таалык", "Чуораанчык", "Мицил",
"Тулукчаан", "Улыба", "Березка"
повардарга кытыһыһылар.

Бу бэлэн хүн "Тудлугчаан" уулу-
аантай сага куукуна үерүүлэх аһыл-
лыгтынан сагаланна. Арчылгаанын
сизирин-тусмун этнопедагог ИДПер-
мэнов аал угуу аһатан, алтыс пылын
этэн аста. Салгыны сөмнэр кылтыла-
ахтара "Сардаана" бөлөхө сырытты-
лар. Илтэгчтэй П.В.Сивцева бөлөх "Чураггы
эмтээх отторо" дээн бэрлэйлэакка ыкшан
улааһынрин кэпсээтэ. Уһуулаан сизэстөрөгэ
Н.Т.Тимофеева бэлэмнээбит фито-чийн

[illegible]

Конкурс түмүгүнөн хас бирдиги уйууаан повара анал номонаан хаһааһыенарынан буолулар. Ол курдук, "Оригинальность" – А.А.Васильева ("Березка"), "Витаминизация" –

чык"), "Аппетитность" – М.А.Никитина ("Мичул"), "Дизайн" – А.М.Слепцова ("Улыбка"). Бу киниз "төгүрүк остурам тула" оёрон, санаа ага тастагылар, үлз-жамаат туһунан келтирилэр.

Тэрээний тухууан "Кыста-
лык" уһууаан (сэб. В.П.Пудова)
позара, 34 сүл ас-уел айгэтиэр
үлэлэбит, бу уһууаанга 18-с
сүлүн үлэлтиэр А.И.Дьячков-
ская санаатын үлэлтиин:

"Повар идэтэ олус элбэгтэ-
нэстээх уонна ирдэбиллээх.
Уһуйааммар эмиз повар идети-

ах. Кыра специллаах, сыьнарастык буспут, бытгархай гыра кыргамалыт, сахалык тыллынаах ас оро чарас куртадар илгээлээх буолар. Чаманка, тогосой буудуудалары, урун аһа кувенгэ сирдирбүтүгэр астыыр-быттыттан, кувилор астына аһыллаларын кувирбүтүгүн үөһөйит ээс.

Тудлугчаан унгуаан соьндиссэиз Т.И.Ефремова кэлбг бэры ылдыгтарга, кытгаачыларга улут атастахан, ирэ-хоро кэпсээн барыгтыларга махтанна уонна маанык тэрээниг улуту махтаннарлар ылгытала түбэлээр багырала.

Улуйван повардарда, кырдык, бары-
дараны үлзөр көхтөөх, олоххо актыкылынай
үлзөнүгүтөр, дүз көргөн тагталлаах ийэлэр,
эбэлэр эбигтөр. Көмүлөр дууһаларын
ууран астаабыт манын-гэс астары куруу-
н өлөрбүт дөрүсбай буолааларыгар, үөрө-
сө сымчалларыгар олук буоллун.

Н. ЗАХАРОВА,
А. АЛАМОВА

АН.Кусянова ("Улыбка"), "Калорийность" –
П.И.Лыткина, Е.Н.Сивцева ("Тулукчаан"),
"Пеленость" – А.И.Дыхаевская ("Кыгальк"),
"Творчество" – А.П.Кириллова ("Чуваан").

гэр олохун анавбыг М.М.Васильевтай бие-
гэр үлээлэвчиг. Ойр ага нэвч хүнээр, настав-
аньаагшар, ис турутар бэрхлэрийн аахан, дор-
овбай булаагшар бидэччэ суолтла-

БЭРТЭЭХЭЙ, СОНУН ДЬААЛЛАР

Сонцол саалсыгтын көрсө дьон-
сэргэ Сувэрэнигет, Пярыбий Малай
бьэрааныныгетарын бэлэтигир.
Бу улахан суулталах күүнэри Бол-
тогто нэлэлэгэр олус тэрсэлэни-
элэстик, нэгэрсэлэнигетар бэлэгэ-
тэлэлэл.

Сүверейттер байрааһынньыгар "Ого саас кустута" дигэн бичэри олохтоок "Көчөөрү" уһууһан коллектива тарыйда. Уһууһан уһууһамаһынан туһуһан соһолдосой Саргылана Васильевна Третьякова слайдаларынан көрсөрөн бийлһин-нэрдэ Уһууһан үлэһэ бийлһинэ, Татэһа, Чууалчы уһууһугар байкалары уһууһан оһууһун тарашыһтар

Рака Иннокентьевна Борисова уду-
ту бастыг музыкалык сайлаач-
чыгын бөлүт.

Диагал саамай истэрэһинэй, бэйэмэй чааһыан уһууһан иитил-лэччилэрин концера буолла. Көрөөгүлөр Угу Чохова солотын, Юлия Кривошаплова хобокон ааһыт-тын, Васт Палуудай, Алеша Ноев үлгүүлөрүн дохсон ытыс тыаһыанн көрүстүлөр. Ордук улахан бөһүрө-бик кыра саастаах кыргыттар "Дьэ-дэи" дэиэн үлгүүлөрө ылла. Дьэ, бу манга буолла ким тебэ ымаа-таабын хамсаалыта-сорохтор омоннарыгар сцена задисыиһы өрө тардан ыгыйтыһан көрдүлөр, сорок-тороһууларга кыһаарыттар.

тору үлсүү бүтэвтүн хэвнэ сценат-
тан соһон хэрхэтэ таһаарыг бүхэлдэ.

Орёлор барахсаттар сийлээн иэ-
риэтэ сэмээнэн ыһылы-туһа, хоһоон
ааран чуопчаара туралларын,
үткүүлээн бойборууһаларын көрөн
сүтөх үөрдэ, санаа көтөүлүүнэ.

Питрблтой Маай бэсралаһыныыта-үлэ, сандал саас бэсралаһыныыта. Үлэ кийиһигэ, механикаторы, чокотайыныыта аһамыт "Эррэдэ айыһа, механикатор кийиһа!" биччэртэ албаһа иһи мүйүһа.

Дянал эрдэттэн бэлтгэмжлэлтээ тута харахха бэрэгдэлшнэ. Ол курдук, слайдаларынан Болтонго меха-

нэвтрэлдэрийн бүтэнгүүдийн хариу
этгэлд хүргүүлжээ, бастаагүй үлдэг-
дээс хамнастараа сэрдагтайнсон.
Көрөөчүүд бичигийн юмнуудыг хял-
халынгаар суух суухпардыг Ньур-
гун Егорович Монастырьев, Петр Ва-
сильевич Дуранов, Анатолий Ко-
нстантинович Кривошапкин, Егор
Дмитриевич Седлацкин, тракторис-
тар Николай Гаврильевич Слепцов,
Дмитрий Степанович Кампеев, Ни-
колай Николаевич Бушув, Иван-
кентей Петрович Петров, о. д. а. хаар-
тыскадарын дотуйа мөрдүлж.

Ветеран-механизаторы: Виктор Филиппович Платонов, Петр Петрович Соловьев, Дмитрий Дмитриевич Ефремов, механик Николай Яковлевич Местников, наладчик Илья Михайлович Слесарь, трактор

ристар Никита Константинович Кривошапкин, Вячеслав Николаевич Давыдов, суусардар Николай Николаевич Ефремов, Климентий Михайлович Слесков о. д. а. үлэлэрин кээгээтүлэр, айытталырага элпээтээтүлэр. Кинилэр көлүмүскөй сценала тахсан бойлорун кээгээри биригэ үлээлээбит механизаторларын сырдагыттары кэрэхсээбиллээх буола.

Буддагалы "Ситим" түмсүү (салайааччы Анна Гаврильевна Слепцова) тэрийдит. Кинилэргэ убайдарын сырдаппыттарыгар махтанан, Зоя Николаевна Кузьмина, Мария Васильевна Иванова эрдэз нүөмэрдэринэн кыһынылар.

A. СЛЕПЦОВ

СИА ИЙТИННЭРЭР

ДЬОКУУСКАЙ (Аркадий Васильев). 2009 сылга региональной уонна федеральной программалары уонна "Россия гражданнарыгар – удаммыр сыаналык уонна ты-быстахха олорор дьымы" национальный бырайыак чэрчэтирээни Саха сиригэр багыт 280 тыһ. кв.м. кинээх олорор дьиэ туттуллара быһаанынар. Олукча аналлах муһаады. Правительство председателэ Е.А. Борисов ыам ыйын 4 күнүтэр ыйтта. Тутуу министри С. Дереповский болжоскобунан, тутуу быһаанын толорор тутуһат республибута 12 млрд 279 мөл. солк. кээмийэххэ үбү туһаар таһаарыахтаах. Ол эрэри, "Республибатаады ипотека агентствота" ААО чакчытыһан, сыл түөрт ыйын түмүгүгү республибута үрдүнэн баара-суога 18 ипотека кредити бориһуона. Онуо сурун төрүтүгүн баһаан утуй талыһар усулуубу улааттапта, бырайыан кээмийэ 16 % төлөппүтүн уһун, бориһуор болжоскутун хыран, олгон үрдүккө буолаллар. Сана дьымы тутуу боспурдуһун өөрүтүүнү учуоттаан, Правительство председателэ Егор Борисов бюджет үлэһиттэригэр чапчытыахха ипотека боспурдуһун төрүмүгүгү атын кээмийэ.

ДЬОКУСУКАИ (Леонид Владимиров). Федеральный союзный ордунан, Ил Гүмнэ Госдумара "СР сорох оройуеннарын сууттарын суох онорор туһунан" олохтоо барылын кылларда. Союзон барыла кээсэ оройуеннар сууттарын судьяларын өйдөөр орто норуутсуускара алыттаран намыһабын олохтоолуна. Чуолбан, Анаабыр, Улаан, Элигинэ, Абыт, Алдыаха, Уһаа Халыма, Орто Халыма, Уһаа Дьааһы, Эбээн-Бытантай, Мусома, Горнай, Тапта уонун Азома оройуеннарын сууттара суох олохтоолуохтара, улаһыт территорияска уонун улаһыттарэ ыалдьы улуссара (оройуеннарга) сыһыаннахтара.

ДЬОКУСКОЙ (Ирина Зарицкая). Уу суолу ыам ыйыа нээсэ декадатын эргэтигэр айыллара сабараллар. Республика Гидрометсулустата сабадалырынан, быһаар, өрүс уугун таһымы намыһах буолат, харыы үксүүр кутталдаах. Ол эрсэри Ленскийгэ "АПРОСА" АК сайынатын уматытын тиксирэхтөөх бастаагы танныр Усть-Кутка баһам бастаа.

ДЬОКУСЭЙ "Сахателеном" ААО Кыһыл күлүк ботарзаныгар унна илбэллэртэ республика иһигэр төлөтүөн унна телеграф өлгүтүнэн босхо туһанар кыагы биэрири. Маны таһынан, аам айыы 8 уонна 9 күнүрүстөр республика бары олохтоохторутар 20 % ичигэтиин олохтуур. Ботарзан босхо кешнүрү катериниоллах 25 тыллаах биэс устууна телеграмманы ыһтар уонна 20 мүнүүтэ иһикэн төлөтүөнүлэс босхо кешнүрү быйаалтаах.

“Манчаары ооньчууларын” көрсө
ООНЬЧУУДАРГА БЭЛЭМНЭНИИ ХАЙДАҒЫЙ?

Бямдын 5 күнээр улус даяалтаны мунхагчид саалалыг бийлж сайын ялгалж, ахлах "Мягчары оюу, ууларыг" калтыгтах хамаанда болонзонитниг туругун истинг, тэрөөн бопшуростарга мунхаг буюлд. Мунхагха спортниг федерационг салалаччид, физкультура уонна спорт институттат, спортниг интернат-оскулаттан, хааччид тэрлэлэртэ, киш бальаалтан бэрстэнигэлэр уонна спортсменниг эрчидэр тренерад калтыг ялгалж.

Мундлах мангайгы бэлгүүрүүдүнүн бу сонгуу-
ларга кытгыга улуус төрийэр комиссиятын
председател В. В. Гуллев информацияга исти-
тласа.

Информацийн, Чугагчиг улууһун сүүмэрдэмэнт хамаандатын Манчаары спартакиадагыгар кыттыыга бэлэмизиниитин туһунан боппурус көрүлүнэ. Информацийы улуус дыһалтатын физическэй культура уоһа спорһа отделын начальниһа М.С. Инатһев онордо. Улуус быйыһы сыһа республикатаары комплекснай спартакиадаҕа Дюккуускай куорат киһитһин иһээс киһестэр иһэр. Программаҕа юэллерилиһит күрүһтэһиһилэр чэгиниһ атлетиһтан уратыһа түмүктөннилэр. Итилэргэ Манчаары спартакиадагыгар кыттыахтаах спортсменнары сүүмэрдээһини ыһтыһыһа. Итин таһынан хамаандаҕа киириһтээх аһын улуустарга, Дюккуустайга баар спортсменнардьын контракт дуоһаһа түһэриһиһтээх. Сүүмэрдэмэнт хамаанда састааһы сүннэһүн

билийнэ. Спорт жүргүзгэринин федерацинлар
кагылаахтаах спортсменнэры кытары үлдүл-
лэр, даярыктары, сүүмэрдир түмсүүлэри (сбор-
дары) ыыталаахтылар. Хамаанда формата сакаас-
танан бу күнүлгөтэ кэлэктээх. Мындарыйыа өр
спортывнай даярыктар сүүмэрдир түмсүү ыы-
тылыахтаах. Тэрэбин болпуруостарыгар бил-
пин дарыны ситэ быһаарылла илик түгээнэр баал-
лар.

Үсүлүзүн, улуус сүүмүрдүмөт хамзаңдатын эмнэн-томуна (витаминация) хааччылы босурруоа керүлүнэ. Информацияны күн бальыа кылаабын бырааа А. И. Корсун оордо. Витаминацияра сайаага ороһуллубт. Күн бальыа бэйтин үбүн таһыан Дыкуускайтан бир дойдудаахтарбыт көмөлөс-пүттэр. Курах-танин көмүгэр спортсменнары медицинай өтүгүн көрөр-истэр, хонтуруллуур быраастар, маахастары эрдэттэн буларга этилине.

Сүүрүн бопшуруостар каньилыртэгтэн спортин-
най федерационачар салайааччылара тустан
төрүннэргэ ыгытылыгыт үлээри билиһинэр-
дилэр. Мянчаары спартакиадатыгар кыттыгыт
бэйэлэрин санааларын эттилер.

Мунунары салайан ыгытыт улуус баһылыа С.
И. Яковлев информациялары, бопшуруостары
дуууллаһыга юрбүт санаалары истэн, ыры-
тыһан баран сүүмүрдээмүт хамаанданы дьарык-
таһыһанга, тэрээһин бопшуруостарга соруугары
түһүрүдү.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Оксана ЖИРКОВА,
РФ Журналисттарын советтүн чыгышка

Улуу Кыайы күнүн көрсө

КЫРГЫШЫ ХОНУУТУГАР БИЭС ХОРСУН ОФИЦЕР

Бийиги оччотоогу оңолор убайдарбыт, ажаларбыт Ага дойдуну көмүскүүр Улуу сэрингэ баралтарын өйбүтүгэр-сүрэхтигитер динигин хатаабыштыт. Арахсы курус тыына дойдубуттар барыгыгар да таргаммыта.

Мин бүгүн кэспир дьомум бары Мырыла Амматтар төрөөбүт-үөскээбит, өскүланы бүтөрбүт, салгы үөрөх кыһатыгар үөрэмизт үөрэхтээх дьон.

1. Сергей Савелий Дмитриевич – лейтенант, аатырбыт байыаннай командир. Сэрингэ Амма оройуонугар баанна уланы сылдан 1941 с. от ыйын 27 күнүгэр ынгырылган барбыт. Бастаан рядовой саллаатынан сылдан сэримлэспит. 1942 с. олунушта, мам ыйлар иккитэ бааһырыт. Фронт иккис армиятын "Знамя Советов" хаһыат 1942 с. септень 7 күнүгөрү нүмүрүгэр эдэр саллаат "Саха өстөөгү аһымат!" дигэн сурута бэчэттээбит. Онно маанык тыллары аадыаха сөп: "Түөстөр уонна саныылар чэрдейбит баастар оһуулар баар. Ол неменц гранаталарын суолура. Оччолорго бийиги өстөөхтөрү бинидажтарыттан үүрөрбүт. Бирдэ ийинэн киирсин буолбута. Мин көрө түспүтүм, неменцтар траншея устун сүүрдүлэр. Кинилэри гранаталарынан экюропөлөрдөм. Элбөх өстөөх оҥуубута да ааһар кыаһы суоҕа. Дзоту штурмалааһын садаламмыта. Онно бааһырамын госпитальга киллэрбигиттэр. Манна мин сүрүөк батарбат, быраастары тиэтэтэбин: "Түргэн-иктаһаара охсугу, мин фронтта барыаһын баарабын," – диибин.

Савелий Сергеев иккис киирсигитер өсөө абаран-сатаран туран сэримлэспит. Элбөх өстөөгү траншеятан үүртэлээбит, автомат уотунан кыайыпта, өстөөх кэтэх өттүтүн кииртэллэр. Салгы хаһыанка суруллубутунан: "Бийиги неменцтар саха Савелий Сергеев буулдьатын, гранататын астаныт өсөө билиэхтэрэ," – дигэн. 1943 с. Савелий Дмитриевич 34-с тусла армия 127-с стрелковой бригадэдэ взвод командиринан сэримлэспит. Ити сыл сэтиннэ 25

күнүгэр "Кыһыл Знамя" орденнаан наараадаламмыта. Кини тиһэх кыргыһытын туһунан архивал докумуонугар бу курдук суруллар: "1944 с. кулун тутар 1-3 күнүгөрү уонна 6 күнүгэр лейтенант Сергеев 124,6 үрдэл оройуонугар бариниэхтик, харса суох сэримлэспит. Кулун тутар 3 күнүгэр автоматчиктар роталарыгар өстөөгү траншеятан үүрүгэ уонна бөрүгүгүгэ бирикээс бэриллэбит. Сергеев бийиги взводун хамаандалыра. Онтон атын взвод командирдара өлбүттөрүгэр бүтүн ротаны саллаан харса суох атакара киирбитэ уонна өстөөхтөрү траншеятан үүрбүт. Кулун тутар 6 күнүгэр өстөөх күөтүгө атакалы оһорбута. Бу кыргыһыта Сергеев харса суох сэримлэспит. Саллааттарыгар улахан, бастыг холобуру көрдөрбүт. Бу кини тиһэх кыргыһыта этэ. Кини хорсун быһаһытын иһин 93-с стрелковой корпус командиринан бирикээһинэн лейтенант Савелий Сергеев Ага дойду сэрингэ иккис степеннээх орденнаан наараадаламмыта. Кини ити орденны тыһынааһар кыһан туттарбатахтара, Мырыла 1945 с. аҕылар Дмитрий Кузьминга бэрбигиттэр. Аҕа онно харда тыһы эһиттэ: "Мин оҕом Ийэ дойдутун иһин тыһыны харыстаабакка сэримлэспитигэр кыратык да саарбахтаабын. Ол тыһан баран бу төмөр онугар бийэстэ эрпэлэн кэлбитэ буоллар," – диктигитер бар дьон харааста турбуттара.

2. Попов Василий Пахомович – лейтенант, 12-с полковой корпуска 57-с гвардейскый танковой полкага сылдан сэримлэспит. Мырыла 1921 с. төрөөбүтэ. 1942 с. Чурапчыга педагогический училищени бүтэрэр сылыгар сэрингэ ыгырыллыбыта. 1943–1944 сс. Саратовка танковой училищени бүтэрэн танковой бригадэда командир

буолан сэрингэ берлингэ тиһэн түмүктээбит. Бийиги танкынан Берлингэ торго кетэн киирбитэ. Дойдубуттар 1946 с. алтынныта кэлбит. Сэрингэ иккитэ бааһырыта, бирдэ контузияламыта. Ага дойду Улуу сэрингэ иккис степеннээх орденнаан, хас да бойбуой мэтээлэни наараадаламмыта. Кэлээт Саха АССР Верховнай Советин приемнайыгар үлэлээбит. Онтон юридический оҥууланан бүтэрэн Министрлер советтарыгар инструктордаабыта. 1954-66 сс. дзэри Эдмунд оройуонугар Советский партиянай үлэлэргэ сылдьыбыта. 1967 с. Дьокускайга Верховнай сууска консультаннан, 1975 с. адвокаттар республикатааҕа коллегияларыгар чилиһинэн, адвокаттан үлэлээбит. Ити үлэлэргэ сылдан майор эвниетин ылбыта.

3. Брыскаев Дмитрий Титович – капитан, старший байыаннай быраас. 225-с стрелковой дивизия 945-с стрелковой полкага 25-с зенитной артиллерийской дивизията сылдан сэримлэспит. 1912 с. Мырылага төрөөбүт. Чурапчы 7 кылаастаах оҥуулаһын бүтэрээт, дойдубуттар 1930 с. 17 хаһаайыстыбалаах "Кыһыл Мырыла" колхозу тарыйыбыта. 1932-35 сс. Дьокускайдаагы медицинскый үөрэнэн бүтэрэн баран, Томск оройуонугар үлэтин барар. 1937 с. үрдүк үөрөхкө быраас идэтигэр үөрэнэр, Ага дойду сэрингэ иккис ангар сыл байыаннай бырааһынан сылдьар. Днепр туорааһынга, Киев босхолоһунга, Курск торой кыргыһытыгар кыттыбыт. Армия Украинскай, Чехословакияны, Польшаны көмүскэспит. Киевтэ ыараханык бааһырыт, 1945 с. Чехословакияга сылдан контузия ылбыт. Сэрингэ кинигитан Германияга салгы сулууспалык хаалбыта. Ол кэмгэ нэһиликкэни ортоутар ис тиһэ турбута. Ити ыарыһы утары күөсү үлэлэспит. Дмитрий Титович сэрингэ толоонугар бааһырыт элбөх буйун сырдык тыһыны быһаабыта. Ол үтүөлэрин иһин "Кыһыл сулус", Ага дойду сэрингэ иккис степеннээх

орденнаан, элбөх бойбуой мэтээлэни наараадаламмыта. Фронтан 1947 с. кэлбитэ. Чурапчыга, Мындайгайга, Ытык Күөлгө, Покровскайга кылаабынай бырааһынан үлэлээбит. Онно элбөх тутууну ыттыһыта, балыһаны туттарбыта. Кини Саха АССР үтүөлээх бырааһа. Улэтин сылдан майор эвниетин ылбыта.

4. Соловьев Петр Семенович – лейтенант, 1918 с. Мырылага төрөөбүт. Чурапчы толорута суох орто оҥуулаһын бүтэрээт үс сыл учууталаабыта. 1938 с. Дьокускайдаагы финансовый-экономический техникумга үөрэнэ киирбит. Итинтэн салгы СНО-ны үөрэнэн бүтэрбит. 1940 с. младший командирдар үөрөхтөрүгэр Забайкальск сулууспалаабыта. 1941 с. сэрингэ киирбит. Пулеметнай взвод командир лейтенант Соловьев 1940-44 сс. тохсуну 12 күнүгэр дылы командиринан сылдан сэримлэспит. Бу алдырхайдаах хаан тохтуулаах сэрингэ түөрт сыл сылдьыбыт кини, командир ханык да наараадаһа төөсигэ билибэт. Кини 207 стрелковой дивизия 597 стрелковой полкага взвод командиринан сылдьыбыта.

5. Федоров Захар Иванович – политрук, лейтенант. Саха национальнай байыаннай оҥуулаһын үөрэнэн бүтэрээт 1941 с. атырдык ыйын 15 күнүгэр армияга ыгырыллыбыт. 1919 с. Мырылага төрөөбүт. Соловьев, Мындайгайга оҥуулаһынан бүтэрбит. Сэрингэ садалаһынан эрэ иһинэ Иркутскайга байыаннай сулуусууга сылдьыбыт. 1944 с. сэрингэ өлбүт эрэ дигэн баар. Ханна өлбүтэ чуолкайдана иһик.

Бу Улуу сэрингэ биһир кыра нэһиликкэни бис боевой офицер уоттаах сэрингэ толоонугар салайар чааска, охсугуу иһинки күнүгэр сылдьыбыттары. Кыайы 65 сылын көрсө бу офицердарга апаллаах пааматыннык тутулара буоллар кыһалар ааттара өлбөдүбүө суоҕа этэ.

А.МАКАРОВ,
Мырыла.БАЛЫК БУЛДУГАР
ҮЛЭЛЭЭБИТИМ

Мин Самсонова - Ноговицына Акулина Ильинична уруккута Арҕаа Хангалас, билигин Хангалас улуунун бэйэс Малдьагар нэһилигэтин Үөтэй дэриэбинэтигэр 1922 с. бэс ыйын 22 күнүгэр күн сиригэр төрөөбүтүм.

1940-1941 сс. сэттис кылааһы ситиһиэхтик бүтэрэн, Дьокускайга педабфакага экзамена суох киирбитим, ол эрэн Ага дойду сэрингэ садалаһан үөрэмизикэ хаалдым. Покровскайга төннөн тахсан народнай сууска секретарынан үлэтин киирбитим.

1941-1942 сс. сэрингэ барыгытары солбулан трактор курсугар үөрэллэргэ. Онтон 1942 с. кыргыттары "Фронтта элбэх балыгы!" дигэн девизтээх хоту балык булдуугар, балык заводугар үлэргэ Горькомол путевиатынан киирбитим. Онно мин "Балык Мыс" балык заводугар Молотов аатынан балык туустуур колхозка араас үлэргэ сылдьыбытым. Кээнэни бухгалтериянан үс сыл үлэлээбитим. Комсомол секретарынан быһаарлан балык бултуур комсомольскай ыҕат биригээдэлэрин тэрийэн үлэлэппитим. Онно хастыи эмэ төөнөн балыгы муораттан хостоомут колхозпут Сталинтан махтал телеграмманы наараадаламмыта. Оройуон, республика хаһыаттарыгар тахсыталаабыштыт. Комсомольскай секретарь буолан турамын онон кин туттабын.

Чурапчы Хадаарыттан көһүүтэ киирбиттэр Молотов аатынан колхозка эмэ үлэлээбиттэрэ, бултаабыттара. 1945 с. кыайы үөрүүтүн мин Быковскайга көрсүбүтүм. Онтон үлэтигэр дуоһуурум бүтэн Дьокускайга бардым.

1946 с. Чурапчыга кэргэн тахсыбытым. 1946-1947 сс. Чурапчыга ас комбинатыгар, маслопромига бизс, РТС, МТС, сельхозтехникага икки, 1972 с. тутуу участкалар түөрт сыл үлэлээбитим. 1975 с. бочуоттаах сыһыанна тахсыбытым. Ити үлэтигэр сыһарбар балыгыгар бэйэм үөрэнэн счет-бухгалтердаабытым. 1979 с. үлэ ветерана буолбутум, кыайы үбүлүүдүк мэтээлэригэр наараадаламмытым.

Чурапчыга 1990-1995 сс. уран тарбахтаах маастардар студиялара үлэлээбит. Онно саха тангаһын тигэргэ үтүс ыҕаты уһуйбутун кин тутта кэспит. 1980 сылтан тустаах быһастапсарынан Чурапчы, республикага чыһын көмүскэн улахан быһастапсарга дойдубут тас өттүгэр кыттыбытым. 1992 с. Саха республикатын көмүс тарбахтаах поручот маастара ааты сүтэр чыһык төөсигитим. 1980-1981 сс. оройуонга М.Е.Васильева салайытынан ветераннар хордара ("Алгыс") үлэлээбит. Е.М.Феофанов хомус ансамблынан тэрийбит. Дьокускайга буолбут кураах дипломант буолбутум. 1991 с. Хомус аан дойдугаагы кыргыһыгар кыттан лауреат аатын ылбыштыт.

А.НОГОВИЦЫНА,
үлэ, тыһыл ветерана.ЧУРАПЧЫ КҮӨЛӨ
ЧОҢОЙО УОЛБУТА

Сэрингэ буолар сылыгар Чурапчытаагы педучилище бастакы курсун бүтэрбитим, 15 саасын туолбутум. Өйдүөхпүтүн сыл айы кураан айдаана буолара. 1941 сыл 1 маай параатыгар кытынныбыт. Онно уолаттарбыт мас биһигиэ тутуурдаах сүүрэн кэлбиттэрин муодардаабын умунаппыт. Улахан мийиги буолбута. Сэрингэ туһунан түүлгэ да суоҕа.

Бэс ыйын 22 күнүгэр Чурапчыга стадионга ыһаах буолбута. Мин, төрө эрэ ханна да барбакка дыһар оһороммун, дьомкуттан мөһүлүбүтүм. Кэһэтин боркиһэн ат сүүрдүүтүгэр барсаары онгонот эрдэхпинэ, аттаах дьон тиийэн кэлбиттэр. Онтон ыһырык сурах таранна: "Бу сарсымарда 5 чааска сэрингэ буолбут", – дигэн сибигинэйдилэр. Бары наһаа соһуйдубут, долгуйдубут. Трибунага дьон мустан, мийиги садалаһа. Онно соһуруу Черный муора бизсгэр дзэри быһаа суох кыраныһысаны туораан, неменц омок государствотын Гитлер баһылаһаах армията бийиги дойдубуттар сэрэппикэ саба түспүтүн туһунан иһиттибит.

Дойдута соҕоохто байыаннай балаһыанна быһаарыллыбит. 1942 сыл бэс ыйыгар олус элбэх кини армияга барбыта. Ол кэһэ Чурапчы иһигэр уу-чуумуу буола түспүтэ. Аны кураан күһүгэр, аһына дэлэйэн, быган эрэр бурдукпут суох буолбута. Ити хаһан, күрүүнү сыһарлаан бөлөһөн, аһыһы куулунан баһан көрбүттэрэ да, туох да туһа тахсыбатаҕа. Күөл, көгүс уолан, хаары уулаан иһэрбит. Чурапчы күөлэ уолан, дьон от оттууллар этэ.

Саамай сут дьыл 1942-43 үөрөх дьылыгар буолбута. Мин ол кэмгэ үөрэхтин бүтэрэн, учуутал буолан тыһынаах орпугум. Үөрэхкэ киирбигиттэр 100-чэ оҕо этибит, онтон 1943 сыл саас бүтэрбигиттэр 15 эрэ оҕо аттестат ылбыштыт.

Ити дьыл күһүн ардах түһэн, кэлэр дьылга от, бурдук үүнэн, олох арыһа түспүтэ. Оһон арыһа кини барбыштыт. Маннык алдырхайдаах күннэр кэлэр көлүөнэргэ бүүрүүкээбигиттэр дигэн алгыһыбын.

А.И. СОЛОВЬЕВА,
тыһыл ветерана.

Пенсионер, болбой!

ПЕНСИЯ УЛААТЫТЫН ТУҢУНАН

РФ Правительствотын "Пенсия базовой уонна страховый чаастарын индексациялаһын коэффициенттарынан биһэргэти туһунан" уурааһар ологуран муус устар 1 күнүгэр пенсия страховый чааһа 1,175 коэффициентига улаатта.

Бийиги улуусуугар пенсия ортоотунан 456,22 солк улаатта. Көрүгүгүгэр аһар буоллааха, кырдыаһынан пенсия – 556,56 солк, нэһиликкэнигэр – 373,10 солк, иһигэнигэр сүтэрбитинэн – 341,88 солк, сэрингэ кыттылаахтарыгар – 863,85 солк улаатта.

РФ Пенсионнай фондатын
Чурапчытаагы управлениета.

Кыра кээмэйдээх суднолар инспекциялара сэрэтэр

УУТТАН СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУН!

Убаастабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо, үөрэнэччилэр! Халлаан күөсү сыһыан күөллөр, үрүктэр, өрүстөр уулара эһилэн халаан уута кэлэн эрриһин мууска, уута сэрэхтээх буоларгытын умнууһан. Төрөһүгүгэр, оҥуурутун муус үрүктэр, үрөх, өрүс кыһытыгар сыһыаһынан, болуотунан устууларын хонтуруоллаан. Булт сезон садалаһытын, булчууттар, уута, айылҕага сыһыаһына бырааһытын тутуһаргыт булчуулаах. Буоллар:

1. Алдыаһыт тыһылаах уута киирбик
2. Уста сылдьар муус үрдүгүн сыһыаһык
3. Сиктэ турар үрөх, өрүс бизсгэр киирин

Уута түһэр түтүгүгүгэр бэйэрт хонтуруолуутун сүтэримэн, күүһү ыһыаргытын умнууһан! Саасы халаан уутугар дыһаһа уута барар хаһаайыттар манныгы тутуһун:

1. Наадалаах малгытын үрдүк, уу ыһыт сиргэр таһаарын.
2. Докумунаргытын, халык таһыһытын бэйэртин кытта ылгыт.
3. Бэйэрт уу ыһыт сиргэр эбэтэр эконоуунарга көһүт.

Д.ТИЮФЕЕВ РФ Ыскаллаах быһыы-майы кыра кээмэйдээх судноларын инспекцияларын Чурапчытаагы участкаһын старшай государственнай инспектора.

САХАТЕЛЕКОМ

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

Телетелеком

оффсетка бичээттэннэ.
ажа тахсар,